

LUPȚA

Apare în fiecare zi de lucru.
Abonament: 1 an 24 cor., 6 luni 12 cor.,
3 luni 6 cor. — România: 1 an 40 cor.
— Teleton Nr. 47—82. —

.. .. APARE
sub direcția unui
comitet de redacție.

Redacția și Administrația:
BUDAPESTA, VII., István-ut 11
Inserțiuni după învoială.
Scrisori nefrancate se refuză.

Misiunea băncilor noastre.

I.

De-o vreme încoace ziarele noastre mereu se ocupă de soarta neamului românesc, de trecutul și viitorul lui. Cu îngăduința redacției ziarului „Lupta“, îmi iau libertatea de-a-mi spune și eu cuvântul în această chestiune vitală.

Dacă privim în trecut vom afla că de pe timpul unirei până în anul de tristă amintire 1848, foarte puțin s'a lucrat pentru prosperarea neamului — atât pe terenul economic cât și pe cel politic — și cu bună credință putem afirma că abia în timpul absolutismului a început să se reverse razele binefăcătoare ale culturii și bunăstării materiale peste biet poporul nostru; dovadă sunt grănicerii din ținuturile Năsăudului și ale Caransebeșului, pe unde în ziua de azi, în veacul cel lun inat al XX-lea, puțina cultură și bunăstarea ce se mai zărește pe ici colo, tare rar, sunt rămășițele așa numitei „ere triste a absolutismului“.

Da, pe timpul acela aveam o mică dar însuflețită și de muncă dornică inteligență care viața și-o pune în cumpănă pentru neam și țară; aveam niște archiereii conștii de chemarea lor, bărbați și oameni întregi; aceasta era una dintre cauzele că după jugul de robie al iobăgiei am început a ne mai întrema. A doua cauză a fost, că pe timpul acela se măsură dreptatea fiește cărui cetățan cu una și aceeași cumpănă, nimănui mai bine ca celuilalt. Apoi veni cu încetul și încetul pasivitatea, timpul nemuncirii, a adevăratei trândăvii.

Nu voesc să fac imputări nimănui dintre conducătorii de pe acest timp, pentru-că neactivitatea politică din punct de vedere teoretic a fost motivată. Politicește însă nici cel mai mare dușman al neamului românesc nu poate să afirme că ne-am fi întărit; din contra știe toată lumea că ne-am fi întărit; din contra știe toată lumea, că și ceea-ce au câștigat politicianii noștri de pe timpul absolutismului și sfârșitul lui, tot am pierdut: ne-am desvoltat deci retrograd.

Cum stăm oare pe terenul economic? Pot să afirm că tot așa, dacă nu mai rău. — Ar zice cineva că stăm bine pentru-că de prin anii șeptezeci ai veacului trecut s'au înființat peste una sută de institute de credit

și economii și că aceste sunt averi naționale. Da, însă cu toate că fundatorii acestor institute susțin că institutele aceste numai prin faptul acela că susțin o mulțime de angloați inteligenți, împlinesc o misiune sublimă, — eu îndrănesc să zic, că n'am câștigat prin ele, pentru-că câștigul nu e în proporție cu pierderea de până acum. Am pierdut mai mult de cât am câștigat. Poporul nostru nu a fost îndatinat cu împrumuturi până la înființarea băncilor românești; în băncile străine nu aveau încredere și se fereau de ele ca Satana de tămâie. Și asta e și astăzi: țărani ținuturilor pe unde nu sunt bănci românești, nu sunt îndatorați, în apropierea institutelor românești însă sunt aproape cu desăvârșire îngropați în datorii. Cauza e că românășul nu are spirit de întreprindere, banii împrumutați foarte rar îi plasează în afaceri de negoț, ca să se sporiască, ci aproape în toate cazurile îi cheltuiește pentru lipsuri mai mici de casă și în urmă se trezește cu moșia părintească împovărată.

Această cauză că băncile românești nu formează o avere reală națională este, că foarte cu puțină excepțiune, fondatorilor, sau mai bine zis conducătorilor acelora le lipsește tot calitatea care îi lipsește poporului, spiritul de întreprindere. Las că și capitalul social cu toate accidentele lui este la toate băncile noastre așa de mic, încât abia poate veni în considerare în comparație cu alte bănci străine. Băncile noastre cu excepțiunea doar a singurei „Ardeleana“ nu se ocupă decât cu împrumuturi ipotecare și ici colo personale, pe cambii. Clientela în 9 de cazuri îi este poporul plugar. De afaceri comerciale și industriale nici pomană. În fruntea afacerilor aproape fără excepțiune stau oameni ne-experti, în cele mai multe cazuri preoții sunt directorii executivi cari — natural — că la toate să pricep numai la afaceri financiare nu. Și este firesc să fie așa, pentru-că un preot de unde să-și fi câștigat cunoștințele cerute pentru afaceri de bancă iar de altă parte și poziția preotului ca atare nu-i permite și mai bine zis îi este piedecă pentru câștigarea cunoștințelor practice financiare.

În legătură cu băncile românești vreau să mai fac observarea că de când s'au înființat, s'au prăpădit și înstrăinat nemaipomenit de multe averi

naționale, vetre de ale poporului, moștenite dela moș-strămoși, ajungând aproape toate în mâni străine. În schimb ce-am câștigat? Aproape nimic, sau absolut nimic.

Iată de ce afirm eu că băncile noastre pentru noi nu sunt avere ci din contra pierdere. Ne-au sărăcit poporul care este țaria și singura bază a existenței noastre, pentru-că puținele instituțiuni culturale ce le avem, parte stau sub influențe străine, parte sunt prea slabe și de oameni slabi conduse, așa încât toată nădejdea și încrederea ni se bazează numai și numai pe popor și conservatismul lui. Pasivitatea în politică și activitatea pe terenul economic în trecut pentru noi nu are deci nici o singură mângăere.

Dr. Aurel Ciupe.

Sașii și Germania.

De sigur nu este aceeaș legătură ca între noi și România. Marele imperiu german e departe și-și vede înainte de problemele cele mari ale poliției universale, abia aducându-și aminte, din când în când, de coloniile lui Géza al doilea, — căci coloniile de aceștia ea are mulți, împrăștiți în toate țările și dacă ar fi să le poarte grija numai lor, ar trebui să-și uite cu totul propriile sale interese.

Dar și de altfel legătura nu este aceeaș. Pe când Sașii s'au adăpat exclusiv de cultura germană, ei înșiși n'au contribuit aproape cu nimic la ridicarea nivelului acelei culturi. N'au reușit să aibă nici măcar o literatură mai de seamă în propriul lor idiom sășesc, necum să dea poporului german cugetători, scriitori sau reformatori, cari să fi încheșat legăturile dintre dânșii și Țara mamă, cum e cazul dintre noi și România.

Și apoi nici valoarea lor numerică nu este mare. Ce poate trage în cumpăna poliției germane pumnul de Sași și reslețiii de Șvabi din Ungaria? Ce punct de sprijin pot fi ei pentru cea mai fantastică politică imperialistă a naționaliștilor din Berlin?

Poate din cauza tuturor acestor considerațiuni Bismarck în întreaga sa viață uriașă de diplomat și de cărmuitor al destinelor germane s'a desinteresat aproape cu totul de Sași și n'a încercat niciodată să pună piedeci invasiunii Maghiarilor în școlile sășesti. Și poate din acelaș motiv Wilhelm, falnicul Împărat de astăzi a ciocnit, mai acum zece ani, cu veselie păharul cu magnații unguri, fără a intra în discuție Sașii de soar.

Dacă însă Germania oficială nu sprijinește poporul sășesc, fie pentru că nu vede întrânsul o forță a elementului german, fie că legăturile de prietenie cu Austro-Ungaria o împiedică, — există totuși un curent favorabil Sașilor. Presa germană, îndeosebi cea naționalistă se ocupă adeseori de politica șovinistă a Ungurilor, alarmează opinia publică din Berlin și trimite încurajări calde fraților din văile ardelene.

Astfel e cazul recent cu marele ziar berliner „Reichsbote“, care face, într'un puternic prim-articol, apel la guvernul Germaniei să iasă din rezerva sa față de Unguri, căci prin noua lege școlară Sașii sunt prea crunt loviți în existența lor națională. Același ziar spune, că dacă Germania menține cu Austria bunele legături de vecinătate și cele impuse prin Alianța Triplă, nu urmează de-acum ca Sașii să fie jertfiți, ci, din potrivă, ca aceia să se bucure de cu atât mai caldă ocrotire.

Acu, firește, apelul acesta, ca și altele din trecut, va avea același efect negativ. Germania n'o să intervină. Legea lui Apponyi va rămânea lege și copiii Sașilor își vor frământa memoria și-și vor strica limba cu învățarea asprei limbi maghiare ca și copiii noștri. Dar învățătura pot să și-o tragă frații noștri de suferință și anume iată cum.

Nu din Germania pot dânșii să aștepte o izbândă a cauzei lor — care e și a noastră — și nici nu trebuie să-și închipue, că având la spate un imperiu ca cel german, viața lor națională este asigurată. Politica de stat fatal trebuie să se deosebiască adeseori de politica de rasă și ea se va deosebi mai ales atunci când tu, frântură de rasă, nu poți sau nu voiești să-ți faci singur datoria.

Popor mic, Sașii, împreună cu Șvabii, ar fi totuși destul de puternici, ca să se conducă singuri și să țină piept cu politica agresivă a Maghiarilor. Mai ușor și mai sigur vor păși către ruină, dacă vor continua să se sprijine pe Germania și să invoce vecinicele lor drepturi istorice, cari nu mai fac o ceapă degerată, decât dacă se vor încrede în sine și vor da probe de tărie.

Și pot s'o facă. Noi socotim că mai e

atâta energie în elementul german din Ungaria, ca să renunțe cu desăvârșire a mai cere milă politică din Berlin, sau, ceea-ce e și mai trist, din Budapesta, și să-și facă singur dreptate.

Alegerea dela Beiuș și presa străină. *Față de alegerea din Beiuș, care va avea loc Luni, 26 August n., presa germană din străinătate manifestă un interes deosebit. Ziarele se ocupă pe larg cu presiunea ce-o fac organele administrative și condamna în termeni energici atitudinea lor.*

Astăzi am primit știrea că la alegerea dela Beiuș vor fi reprezentate aproape toate ziarele mai mari din Viena și Germania. Reprezentanții aceștia vor sosi cu toții înainte de alege.

Și-au anunțat sosirea reprezentanților ziarelor „Deutsches Volksblatt“, „Reichspost“ și „Deutsche Zeitung“ din Viena, „Tägliche Rundschau“ din Berlin, „Leipziger Neueste Nachrichten“ din Lipsca Magdeburgische Zeitung“ din Magdeburg și „Rheinisch Westphälische Zeitung“ din Köln.

Și presa românească de peste munți? „Universul“, „Voința națională“, „Adevărul“, „Epoca“, — nu sunt și ele doruice să vază o alegere în Ungaria?

Cvota rămâne cea veche! Șefii tovarășiei coalicioniste au făcut gură mare în chestiunea cvotei: Ungaria nu poate să mai aprobe cvota de până acum! Comisia nu va vota decât o cvotă justă și proporționată, fie ce-o fi! — Sfârșitul acestei declarații de război a fost, însă, că totuși s'a admis cvota de până acum.

Dela o persoană care știe ce se petrece pe la ministerul de comerț primim anume informația că zilele trecute s'a trimis la Viena răspunsul

comisiei de cvotă ungare, prin care se anunță că se primește cvota veche pe alți 10 ani.

„Deși după dreptate, luându-se în considerare forțele economice și industriale ale acestor două țări — zice raportorul Földes în acest răspuns — proporția justă ar fi 29 proc. pentru Ungaria și 71 pentru Austria, — comisia ungară admite din înalte rezerve de stat proporția veche“.

Cum era de prevăzut! „Înalte rezerve de stat“ sunt, firește, dorința de-a fi și pe mai departe stăpâni peste „oala cu carne“.

Dragoste între partidele coalicioniste. Din nou a izbucnit „pacea“ între poporali și kossuthiști. Organele lor oficiale „Alkotmány“ și „Budapest“ se acuză reciproc că umblă pe căi tainuite. Dumineca trecută „Budapest“ dase alarmă că poporalii trădează țara, pactând cu românii din cercul Careii-mari, iar în numărul său de ieri, „Alkotmány“ îi face jidani pe toți kossuthiștii.

„Evreii lui Herczeg Ferencz — zice „Alny“ — zi de zi insultă partidul poporal și-și îndeamnă coreligionarii să rămână uniți... pentru că văd că se apropie vremea când aroganța jidovească va primi lovitura de moarte...“

Și dl deputat Zborai Miklos — căci el e autorul articolului din „Alny“ — le spune kossuthiștilor buchile, tot cum le spusese „Budapest“ poporalilor.

„În trecut, partidul kossuthist atacase guvernul liberal chiar pentru faptul că-i silea pe comiții-supremi să corteșiască la alegerile de deputat pentru candidații guvernului. Și același lucru îl face acum guvernul kossuthist la Careii-mari, unde comitele-suprem Falussy umblă din comună în comună, îndemnând alegătorii să voteze pentru omul guvernului.

„Noi nu ne revoltăm că fișpanii se numesc din alte partide, că în posturile grase din ministere se numesc oameni din alte partide; că celelalte ziare iau paușale mari, că le fac loc la oamenii lor pe la bănci, institute de asigurare, fabrici subvenționate

FOIȚA ZIARULUI „LUPTA“

Preocupări etnografice.

Mulțumită începuturilor modeste din Sibiu s'a început și la noi să se lucreze câte ceva pe terenul etnografiei române. Ce e drept, foarte puțin încă, deoarece nu avem nici o știre, că în „muzeul“ tinăr al „Asociației“ să se fi adunat multe obiecte, ca să se poată trece la orînduirea lor în grupuri.

Avem însă probe că totuși un început s'a făcut, cu care ne putem mândri și din care putem prevedea o frumoasă dezvoltare a etnografiei noastre.

Vom aminti mai întâi măiestrele albumuri artistice de cusături din popor. Ceea-ce ne-a dat dl profesor D. Comșa și ne-a completat doara Minerva Cozma sunt de-a dreptul lucrări de valoare în descrierea artei noastre industriale. Amândouă aceste lucrări au fost primite cu însuflețire, la noi ca și în România, și au făcut ca de-odată să dispară indiferențismul față de produsele armonice ale țărănimii noastre. La București

s'a pornit repede o adevărată mișcare în această direcție, s'a format o societate a doamnelor din familiile înalte cu scopul anumit de a culege și răspândit aceste produse. Și în fruntea acestui curent stau chiar Regina și prințesa României, despre cari de-altfel se știe de mult, că iubesc peste măsură costumele române.

A venit în urmă expoziția din anul trecut. În pavilioanele tuturor provinciilor române, în al Transilvaniei, al Bucovinei și în cele speciale din regat, au fost grupate multe obiecte de valoare etnografică: cusături, sculpturi vechi și nouă, olărie, instrumente casnice și de câmp, interioare de case etc., cari toate la un loc îți dau prilejul să faci adevărate studii asupra calităților diferite ale poporului.

Abia acum s'a născut ideea unui mare muzeu etnografic al Românilor. Câțiva fruntași ai Capitalei, văzând toate aceste pozoabe, s'au gânditsă facă și dânșii ceea-ce alte popoare, până și Bulgarii, au de mult: să destineze câteva camere spațioase pentru un muzeu. Lucrarea a și început, sub

conducerea dlui Tzigara-Samurcaș, profesor la academia de arte frumoase din București. Și, după-cum aflăm din ziarele de-acolo, muzeul a reușit peste ori-ce așteptare și ori-ce străin se va duce azi în Capitala României va putea să admire o parte din trecutul și prezentul artei române, gustul Românului pentru colori și forme, meșteșugul lui în diferite ramuri ale vieții și în diferite trebuințe zilnice.

Că nu trebuie să ne mărginim la atât este sigur. În special noi, Românii de aici, va trebui să continuăm a ne interesa de muzeul nostru de la Sibiu, căci acesta are să fie oglinda noastră specială. Precum Sașii au muzee speciale, aproape în fiecare oraș, un gurii aproape în fiecare comitat, noi să avem ambiția de-a ne alcătui cel puțin unul singur, dar acesta bogat și bine îngrijit și să ne dăm concursul Sibiienilor, ca aceștia să reușască a face cât mai curând inaugurarea unui muzeu etnografic sistematic.

Firește nici atât nu va fi destul. Muzeul nu sunt decât adunarea materialului de studiu. Odată porniți pe lucru, vom avea să privim

de stat, etc. — dar cerem să nu atace nimeni cinstea noastră politică, fiindcă noi n'am profitat din coaliție nici materialcește, nici politiccește“.

Și așa înainte, 5 coloane lungi. Că partidul kossuthist revoluționar admite bizantinismul și în acelaș timp face demonstrații împotriva Vienei, etc. . . .

Concluzia finală însă tot nu e cea ce ar trebui să fie: denunțarea prieteniei . . . Poporalii „cinstiți“ rămân și pe mai departe membrii coaliției „neînștite“.

Alegerea dela Careii-mari. Mâne, Joi, va avea loc alegerea de deputat în cercul electoral Careii-mari. Stau față în față trei candidați: Papp Béla, kossuthist, Szabo Albert, poporal, și Iocsák Kálmán, social-democrat.

În legătură cu aceste candidări, ziarele maghiare aduc știrea că între partidul poporal și părintele Constantin Lucaciu s'ar fi încheiat un „pact“, în sensul căruia Români ar avea să-l sprijinească pe candidatul partidului poporal. Nu putem da crezământ acestor zvonuri, căci nu putem pricepe cum ar ajunge românii să sprijinească un partid, care în tot trecutul său a dovedit cea mai neîmpăcată ură față de noi românii și reprezentanții noștri în parlament.

Di deputat dr. Aurel Vlad a plecat alaltăeri la Careii-mari.

Congresul industriașilor ungari. Duminică s'a deschis în Cinci-Biserici congresul regnicolar al industriașilor din Ungaria. Ministerul de comerț a fost reprezentat prin secretarul de stat Szterényi József, care a rostit cu acest prilej un discurs lung, atingând multe chestiuni interesante.

Anunță înainte de toate că încă în anul acesta se va revizui legea industrială. În ce privește grevele, declară că guvernul nu are de gând să aducă o lege specială în contra lor, ci se va ocupa cu ea în legea industrială.

S'a pronunțat și în chestiunea transacțiunii, declarând că încheierea convențiunii pe 10 ani e în interesul ambelor state. „Acești zece ani, însă, trebuie să-i folosim să adunăm puteri nouă, ca peste zece ani să avem o bază solidă pentru autonomia vamală“.

mai de-aproape obiectele adunate, cântărindu-le valoarea sub raportul artei și cel național; vom avea să cernem ce este al nostru, de ce este străin; să studiem urmele vechi, ca și influențele străine.

Și aici iarăș vom lua pildă dela alții, chiar și dela Unguri la nevoie, căroră li-s'au deschis ochii mai de mult ca nouă, căci, după cum se știe, ei nu au făcut numai lucrări pe acest teren, dar au mers așa departe, încât au grupat prin muzeele lor până și obiecte românești, dându-le ca de-ale lor.

Mai lunile trecute a apărut la Budapesta o prea frumoasă carte asupra artei populare maghiare*), lucrare de care desigur ministerul de culte nu este străin. Cu o neîntrecută execuție artistică, cu sute de portrete, schițe de oameni, porturi, case, îngrădiri, instrumente,— cartea aceasta este monografia unei singure comune din Transilvania și urmărește pas cu pas viața țaranului ma-

Z. Bârsan în Dej. Cu prilejul adunării desp. Solnoc-Dobâca a Astrei, ce va avea loc în Dej, la 28 August n., dl Z. Bârsan și trupa sa va da o producțiune teatrală.

La revedere cu toții în Dej, români din valea Someșului.

Necesitatea unei opoziții în Ungaria. Sub titlul de mai sus, dr. Vázsonyi, deputat în Camera ungară, publică în „N. Fr. Presse“ din Viena (18 August) un articol în care constată că „coaliția nu e în stare să realizeze nici cel mai mic lucru dintre cele luate în program; ba nu poate nici chiar să-i facă pe aderenții ei să speră că va fi în stare sau va încerca cel puțin să realizeze câtuși de puțin din programul ei militar“. Articolul numește noul guvern coaliționist „înlocuirea partidului liberal vechi prin oameni noi, dar fără liberalism“ și ajunge la concluzia că formarea unui partid de opoziție e o necesitate inexorabilă. Noul partid ar trebui să-și ia în program lupta împotriva clericalismului și al agrarismului feudal.

„Democratul“ Vázsonyi cam târziu începe să-și dea seamă că a slujit și el 18 luni interesele acestei coaliții (vezi epitetele ce i-le dă el însuși).

Flămânzii nu se pot înțelege. Zilele trecute Monitorul oficial publicase știrea că trei comiți supremi și-au dat demisia. Două posturi (Făgăraș și Moson) au primit în aceeași zi stăpâni noi, numai comitatul Bichiș a rămas fără cap.

Ci că flămânzii coaliției nu se pot înțelege. Cercul două versiuni: guvernul ar voi să-l numească comite suprem pe deputatul Haviár Dániel, iar președintele Camerei ungare Iusth Gyula face propagandă pentru fiul său Iusth Iános.

Odrasla dinastiei coaliționiste Iusth invidiază, poate, succesele dinastiei coaliționiste Ugron? Dacă feciorul lui Ugron poate să fie comite suprem în două comitate, de ce n'ar putea fi comite suprem măcar într'un singur comitat feciorul lui Iusth?... Nu e nici acesta mai puțin analfabet de cât vrednicul său tovarăș...

Sanționarea proiectului lui Kossuth. Numărul de mâne al „Monitorului oficial va publica sancționarea proiectului despre pragmatica funcționarilor dela căile ferate.

ghiar în casă, în curte, la biserică și școală, la câmp și în grădină, reproducând tot ce se pare caracteristic și specific național. Se reproduc părțile primitive ale comunei și se fac asemănări cu trecutul, pentru a se vedea progresul sau regresul diferitelor îndeltniciri.

Se reconstitue sufletul întreg al țaranului, care este în acelaș timp sufletul întregului popor. Și scopul acestei monografii este ca să se răspândească și să ducă cu sine pretutindeni dragostea pentru frumusețile țărănești, pentru elementele în cari ei socot că s'au păstrat mai bine semnele rassei maghiare.

Acest fel de etnografii am dori să se facă și la noi. Cartea maghiară, de care vorbirăm ar putea să ne servească de model. Și dacă din pricini bănești nu s'ar putea executa la noi, s'o facă cel puțin specialiștii din București, cari au mijloace mai multe și sunt mai aproape de fondurile statului.

În orice caz să fim activi pe terenul atât de bine început al etnografiei române!

A. B.

ROMÂNIA.

Intrevederea Sturdza cu Bülow.

Ministrul-președinte al României, dl Dimitrie Sturdza, a sosit Sâmbăta trecută la Norderney, unde petrece cancelarul imperului german ducele Bülow.

Cancelarul l-a rugat pe dl. Sturdza la o consfătuire intimă și l-a reținut la dejun.

Intrevederea Sturdza și Bülow.

În consfătuirea aceasta — zice ziarul „Berliner Tagblatt“ — acești doi bărbați de stat au discutat chestiunile financiare dintre România și Germania, în rindul întâi chestiunea petrolului și împrumutului de stat al României. Despre chestiunea macedoneană a fost vorba numai în trecut.

Scolile rurale.

După statistica publicată curând de Ministerul Instrucțiunii publice în anul 1905 au funcționat 3894 școli rurale, dintre cari 16 de băieți, 14 de fete, 3269 mixte și 596 de cătun.

Numărul învățătorilor a fost de 4885 și anume: 3819 bărbați și 1066 femei.

În acel an s'au înscris 425.743 elevi în aceste școli, însă n'au urmat școala de cât 229.756 din care 168.726 băieți și 61.030 fete. Au eșit 18.696 absolvenți: 15.855 băieți și 2842 fete. Comparând numărul absolvenților cu numărul populației rurale date de numărătoarea din 1899 (5,956.000) constatăm că la 100 de locuitori, avem abia 3 absolvenți cu școală primară.

În comunele urbane au funcționat în același an școlar 369 școli: 191 de băieți, 166 de fete și 12 mixte, cu 1309 institutori, dintre cari 488 bărbați și 821 femei.

Erau înscrși în aceste școli 74.415 elevi, din cari au urmat școala 61.903, adică 36.334 băieți și 25.569 fete.

Au absolvat școala primară 6051 băieți și 3698 fete sau în total 9749 absolvenți.

Doctoratul în drept.

Ziarele aduc știrea că Dl Spiru Haret, ministrul instrucțiunii publice, studiază la Valea Călugărească chestia înființării doctoratului în drept la universitatea din Capitală.

Doctoratul nu se va înființa decât la București, pentru că la facultatea juridică din Capitală sânt 2500 de studenți, pe când la cea din Iași nu sânt decât 245.

Proiectul d-lui Haret va fi discutat de d. ministru și de consiliul profesoral al facultății de drept din Capitală în primele zile ale lunii Octombrie, pentruca profesorii să-l cunoască și să consimtă a începe cursurile de doctorat înainte ca el să fie votat.

Armonia austro-ungară!

Se vede ca buna înțelegere, așa numită înțelegere dualistă, între maghiari și austriaci, nu suferă numai aici acasă. Ceea-ce s'a întâmplat de pildă la Ischl, unde nu s'a ținut seama de faptul ca Impăratul Austriei este și regele Ungariei, se repetă și aiurea. În țările străine, unde până acum ungerii și austriacii trăiau în cea mai perfectă armonie, se produc desbinări și uneri chiar încăerări. Certurile de-acasă se repercutează și în coloniile îndepărtate. Așa s'a întâmplat acum decurând între austro-ungarii din România, căci iată ce citim într'un ziar din București, cu dată de 5 Aug. v.

*) Malonyai Dezső, A. magyar nép művészete. Kijet. B-pest 1907.

„Cu prilejul celei de a 77-a aniversare a nașterii pe care împăratul Frantz Iosif al Austro-Ungariei, o serbează azi, colonia austro-ungară din Capitală „Oestereichische Landmannschaft“ a dat aseară un banchet în grădina „Carpați“.

„Au luat parte: prințul Schönburg, reprezentatul Austro-Ungariei cu întreg personalul ambasadei, întreg personalul legației germane, consulul austriac Csurscin, consulul german Feind, colonel Roswadowski, locot. german Kranne, precum și un mare număr de membrii ai coloniei austro-ungare din Capitală, în majoritate unguri. Au fost în total 120 persoane.

„Banchetul a început la orele 9, în suntuț orchestrei Strauss.

„La șampanie, reprezentantul ambasadei Austro-Ungare a ridicat primul toast pentru regele Carol al României; apoi pentru Frantz Iosif ca împărat al Austriei și în sfârșit pentru împăratul Germaniei.

„Toasturile au fost ascultate de către comenseni în picioare și ei au stat astfel în tot timpul cât s'au cântat și imnurile naționale ale suveranilor pentru cari se toaste.

„Invitații, în special cei de naționalitate ungară, așteptau ca prințul Schönburg să toasteze și pentru Frantz Iosif ca rege al Ungariei, așa după cum era stabilit în programul serbării.

„După câteva minute de liniște relativă, preotul evanghelic Toth, care era printre convivi, se ridică și toastează pentru Frantz Iosif ca rege al Ungariei, după care se cântă imnul ungar.

„In tot timpul toastului și executării imnului ungar, reprezentantul ambasadei Austro-Ungare și după el reprezentantul Germaniei au stat jos.

„Acest fapt precum și acela că prințul Schönburg nu a tostat și pentru regele Ungariei a indispus foarte mult pe invitații unguri și ei comentau defavorabil atitudinea diplomatului austro-ungar.“

Unii din ei, spuneau, că cele întâmplătoare vor avea urmări și că e posibil să se producă dezbinări în sânul coloniei.

Conflictul a fost deci cât se poate de acut. Maghiarii bucureșteni au denunțat de sigur cazul guvernului din Budapesta și acesta la rândul său prevedem că o să facă demersuri pe lângă Ministrul de externe Aerenthal, ca să dea satisfacție sentimentului patriotic jignit al ungarilor. O catastrofă n'o să urmeze cum nici măcar prințului Schönburg, pricinitorului acestei ciocniri, n'o să i se întâmple nimic.

Rămâne însă totuși stabilit, că dușmănia austro-ungară e deslănțuită pe toată linia.

Alegerea dela Beiuș.

Dr. Vasile Lucaciu
între alegători.

Sosit Vineri seara, Sâmbătă dr. Lucaciu și-a început turneul, trecând prin comunele Delani, Meziad, Căbești. În toate locurile primirea a fost însuflețită. În Meziad jandarmii l'au luat cu ei pe tânărul Ghiță Crișan și l'au oprit de a chema oamenii ca să asculte vorbirea de program a candidatului național. Acelaș lucru i s'a întâmplat în Căbești avocatului dr. Iacob și altora.

Sâmbătă înainte de amiază la orele 3 dr. Lucaciu și-a rostit în Beiuș vorbirea de program. Curtea crășmei orașului, unde s'a ținut adunarea, era plină de oameni, între ei mai mulți străini. La dorința străinilor dr. Lucaciu a vorbit și ungurește. A mai vorbit dr. Ioan Suciuc românește și ungurește.

Printre Unguri se auziau voci, că dacă părintele Lucaciu ar candida cu program patruzecișoptist l'ar aclama și ei unanim.

Deputatul Simkó cu alți câțiva s'au trudit în zadar, a-i conturba pe oratori prin întreruperi.

Duminecă părintele Lucaciu a plecat la Vașcău, fiind însoțit din Beiuș de o suită de vre-o cincisprezece trăsură. În hotarul Vașcăului a fost așteptat de un alai de trăsură, ce nu mai avea sfârșit.

La orele patru după amiază dr. Lucaciu și-a rostit vorbirea de program în Vașcău.

Aici și pretutindeni Românii îl asigură despre dragostea lor și despre hotărârea de a-i duce steagul la isbândă contra tuturor împotrivilor dușmane.

Crâmpie.

Patruzecișoptiștii și-au pierdut ori-ce nădejdi.

Unul se plângea:

— E rău, baratom! E rău, dacă îți spun. Când Tărcăienii nu cutează, ori nu se pot anima ca să corteșească, atunci stăm rău. Am pierdut lupta.

*

Di deputat dr. Ioan Suciuc adusesse câțiva muzicanți din Cermei, ca să mai aibă și Românii o desfătare. Solgăbirăii s'au speriat și de aceștia și i-au expulsat de pe teritoriul cercului pretorial al Beiușului. Muzicanții Cermeieni au trecut în cercul Vașcăului.

*

Un Ungur gălăgios și voinicos din Beiuș l'a trântit pe bătrânul Chira fost pădurar și i-a spart capul.

A înebunit acel Ungur din Beiuș?

Suntem de altfel convinși că autoritățile nu vor grăbi a'l pedepsi.

Klein!

Duminecă după amiază Klein, candidatul patruzecișoptist și-a rostit vorbirea de program tot la crășma orașului. Printre străini au mai fost de față și vre-o cincizeci Români. Au vorbit Kardos, Barta și încă unul, apoi unul Vaszi, cunoscut Românilor ca un corteș și tâlmaciu al tuturor candidaților străini, căror le arde de voturi românești. Și în sfârșit Inger Suleiman (Singer Salamon) emirul din Câmpani. Asta a fost culmea. Vorbă bietul emir:

Frați Rumune, la mine place pe voi...

Chind aude o vorbă rumunește mere la inima me.

— Minți!

— Taci, moi Ione. La voi să votoliți cu Domnu Kardos, Treasche prunce rumunește și prunce ungurește.

La așa candidat — așa corteși.

De lângă Cluj.

Adunarea Astrei la Desmir.

Dorul de a-și încinge mijlocul cu brâu purpuriu și de a se intitula Reverendissim al unui fost binevoitor din nemijlocita apropiere a Clujului și zădărnicierea planului de a cocoloși adunarea generală de ast an spre a o reduce la o simplă ședință de comitet, explică de ajuns pentru ce a trebuit să se convoace adunarea generală a despărțământului Cluj în vreme de post, când sunt oprite petrecerile, unicul rezultat ce-l arată, în cele mai multe locuri, adunările Astrei.

Duminecă (18 l. c. n.) școala confesională din Desmir, în loc de a fi împresurată pe din lăuntru cu laviți menite să poarte sarcina ușoară dar cu atât mai costisitoare a mătăsurilor în cari ar fi fost deghizate trupurile mlădioase și mai puțin mlădioase, svelte și mai puțin svelte ale coconițelor din jur, era bogat înfrumusețată cu țesături, cu-

sături, chindisituri lucrate cu mâna de țărâncele din loc. Adus-au românele (din numele lor mi-au rămas în memorie Pinte, Patean, Sukan, Nașin, Rusu etc.) măsurite, fețe de perină, ștergare, catrinți, căreși, lucrate care de care mai frumos, mai cu pricepere, păcat numai că chiar și dintre expozante abia 2—3 au fost îmbrăcate — în după amiază acelei și zile — în vestiminte de casă, celelalte purtau raze din bolte jidovești, nemțești. Expoziția, cu mult gust aranjată, nu perde nimic din frumusețea pentru dureroasa neconsecvență a româneilor din Desmir, tot de o pânură cu cele din alte părți. Părețele din dreptul intrării acoperite cu covoare, măsurite, fugătoare etc., impunător de frumos, deși a împrumutat expoziției o nuanță cam străină prin arăcăniile și borangicurile sale, totuși a impresionat și a plăcut foarte, iar mânilor harnice cari le-au brodat țesut, cusut le servește spre laudă. Dela stăpâna acestor lucrări, d-ra Leontina Moga din Apahida, fiică de preot, ca dela o amatoare și cultivatoare sânguincioasă a portului național și a cusăturilor de casă, eram în drept să așteptăm să se arate într'un costum original românesc — se poate însă scuza cu vremea noroasă din ziua aceea. Multe țărânce numai la îndemnul d-rei Moga s'au îndemnat să-și expună lucurile de mână. Adunarea cercuală ascultând părerea unei comisii de 3 dame — d-nele Ciortea, profesoară în Brașov, Moga preoteasă în Apahida și Pop preoteasă în Jucul-sup., cetită de clericul din Blaj I. Porușiu, a împărțit expozanților premii circa 30 cor., iar d-șoarei Moga, pentru exemplul însuflețitor și pentru bunavoiața de a se coborâ între țărânce, smeritul raportor numai atâta îi poate zice cu Vlahuța:

Sfântă muncă e aceea
Ce răsplata 'n ea 'și găsește.

Bărbații din Desmir nu s'au lăsat mai pe jos decât femeile. O doină duioasă, un cântec vesel sau de jale auzite din gura țărânilor, cum avurăm ocaziune să ascultăm vre-o 15—20 feciori și bărbați cântând în frunte cu acela, care e bine să ție locul prim pretutindenea, unde i-se îmbie prilej potrivit, în frunte cu învățătorul, te însuflețește mai tare și-ți procură mai multă plăcere ca ori și câte duette, terțete și mai știu eu câte „ete“ de violină cu arii străine cum le place unora cari sufer de mania de a saloniza căscioarele sătenilor noștri. Corul a cântat, și încă binișor, într'una din pauzele ședinței.

Tot învățătorul local d. I. Corpădeanu s'a obosit să învețe pe 8 feciori Călușerul, fiindu-le dânsul vătav. Publicul i-a răsplătit cu aplause sincere și călduroase. Organele administrației bagseamă și aici se uită chiorâș la brâul tricolor, că numai vre-o 5 cingători am văzut și și acele sămănu tare a scoase din arhivă.

Ne având despărțământul Cluj de câteva zile director, adunarea generală e încredințată v.-președintelui T. Ciortea preot în Cojocna. Președintele după o vorbire rostită cu voce bătrânească, pe îndelete, cu multă dulceață, cu timbru atrăgător deschide adunarea la 3 ceasuri în mijlocul unui cerc mărișor de inteligenți (bine înțeles că sexul frumos lipsește aproape total, doar ședința asta nu-i însoțită de joc) între mai multe sute de țărâni cu îmbrăcămintea foarte împetrișată, cu capetele șodite de tunderea și peptănarea „domnească“ a părului, câteva sute țărânce în port total sau în parte jidovit și ungrit. (Poftim obiect bun pentru vorbirea de deschidere. Nu fie cu supărare că o spun așa verde). Am văzut oameni veniți din depărtare de 22 kilometri aduși de inv. Ioachim Pop. (Apropos învățătorii! Unde ni's învățătorii? Școlile românești din jur nu au învățători? Numai d. I. Pop s'a prezintat. Avut-am în schimb solgăbirău, notar, medic și mai patru slugi cocoșate împănați de ai administrației).

Se citește raportul comitetului asupra activității sale de 4 ani (se află în nr. 13—14 Biblioteca despărțământului Cluj), se esmit comisiunile indatinat pentru cenzurarea ra-

